

રજાનો અધિકાર તથા પગાર

૧૯૯૮ના વર્કિંગ ટાઈમ રેગ્યુલેશન (Working Time Regulations 1998) હેઠળ કામદારોને ચાલુ પગારે અમુક રજાઓ દર વર્ષે કમ-સે-કમ મળવી જ જોઈએ. આ તો થઈ કમ-સે-કમ રજાની વાત, પણ એમ્પ્લોયર ધારે તો એના એમ્પ્લોયીને આથી વધુ રજાઓના કરાર કરી શકે છે. તમારા કરારી અધિકારો જાણવા માટે તમારા કોન્ટ્રાક્ટ ઓફ એમ્પ્લોયમેન્ટ, નોકરીની વિગતોવાળું લેખિત નિવેદન, યા કંપનીની માર્ગદર્શિકામાં જોઈ તપાસ કરી લેવી.

ચાલુ પગારે રજા કોને મળી શકે?

કાયદો કામદારોને ચાલુ પગારે રજા લેવાનો હક્ક આપે છે. ફૂલ-ટાઈમ અને પાર્ટ-ટાઈમ એમ્પ્લોયી, એજન્સી થકી કામ કરનારાઓ તેમ જ ફ્રી-લાન્સ કામ કરનારાઓ - એ બધાંને આ લાગુ પડે છે; પરંતુ, જે લોકો પોતિકા ધંધામાં હોય અને જેમનો ગ્રાહક કે અસીલ જ એનો એમ્પ્લોયર ગણાય, એને લાગુ નથી પડતું.

ચાલુ પગારે રજાઓનો આ કાયદો ૧ ઓગસ્ટ ૦૩થી હવાઈમાર્ગ, રેલ્વેમાર્ગ, જમીનમાર્ગ, દરિયાઈ માર્ગ, આંતરિક જલમાર્ગ તથા સરોવર માર્ગ ના પરિવહન, દરિયાઈ મત્સ્ય-ઉદ્યોગ, યા અન્ય સામુદ્રિક ઉદ્યોગ, એમાં કામ કરનારાઓને સૌને લાગુ પડશે.

કામદારને ચાલુ પગારે કેટલી રજા મળી શકે?

વર્ષે ચાર વીકની રજા ચાલુ પગારે લઈ શકાય. પાર્ટ-ટાઈમ કામદાર પણ એના બીજા ફૂલ-ટાઈમ સહ-કાર્યકરોની જેમ, એના કલાકોના હિસાબ પ્રમાણે, સમાન રજા લઈ શકે છે. વિગતો માટે કોન્ટ્રાક્ટ, નોકરીની વિગતોવાળું નિવેદન, યા કંપનીની માર્ગદર્શિકામાં જોઈ તપાસ કરી લેવી.

ઉદાહરણ: વર્ષે-દહાડે,

વીકના પાંચ દિવસ કામ કરનાર ફૂલ-ટાઈમ કામદાર: ૫ દિવસ x ૪ = ૨૦ દિવસ લઈ શકે;

વીકના બે દિવસ કામ કરનાર પાર્ટ-ટાઈમ કામદાર: ૨ દિવસ x ૪ = ૮ દિવસ લઈ શકે;

વીકના ૧૫ કલાક કામ કરનાર કામદાર: ૧૫ કલાક x ૪ = ૬૦ કલાક લઈ શકે;

પબ્લિક હોલીડે પેટે પગાર આપવાની ફરજ કાયદા હેઠળ નથી આવતી, એટલે એમ્પ્લોયર ધારે તો ઉપર જણાવેલ ચાર વીકના હિસાબમાં પબ્લિક હોલીડેને ગણી લે. વર્ષની અધવચ્ચે કામે ચઢેલ કામદારને પૂરા વર્ષને બદલે એના ખરેખરા ટાઈમને આધારે રજાની ગણતરી કરવાની હોય છે. જેમ કે, વર્ષના છ માસ વીતી ગયા પછી કામે ચઢે તો એને એ વર્ષમાં બે વીકની રજા મળી શકે.

ચાલુ પગારે મળતી રજામાં પબ્લિક હોલીડેને સમાવી લેવાય છે?

કાયદો નથી કહેતો કે પબ્લિક હોલીડેનો પગાર મળવો જોઈએ. એટલે, બની શકે છે કે ઉપર જણાવેલ ચાર વીકમાં એમ્પ્લોયર પબ્લિક હોલીડેને પણ ગણી લે.

રજાઓ પેટે મને કેટલો હોલીડે પે મળી શકે?

રજાના દરેક વીક માટે એક વીકનો પગાર મળવો જોઈએ. આમાં રાતપાળીની ખાસ રકમ જેવા કરારી અધિકાર પણ આવી જાય છે. ઓવરટાઈમના કલાકો જે કોન્ટ્રાક્ટમાં અગાઉથી નક્કી કરેલા હોય તો જ એના પૈસા મળી શકે. જે દર વીકે ભરાતા કલાકોમાં વધ-ઘટ થયા કરતી હોય તો વીતેલા બાર વીકના કલાકોનો સરેરાશ અડસટ્ટો કાઢી, એના ઉપરથી પગારનો હિસાબ કરાય.

રજાની ગણતરી માટે સાલ (લીવ ઈયર) ની શરૂઆત ક્યારે થઈ કહેવાય?

આમ તો રજાઓની ગણતરી નોકરીને પહેલે દિવસેથી થાય છે. આગળ જતાં, લીવ ઈયરની શરૂઆત નીચે પ્રમાણે નક્કી કરાય:

- કોન્ટ્રાક્ટ ઓફ એમ્પ્લોયમેન્ટમાં લખાયેલું હોય; અથવા,
- તમે જે તારીખથી નોકરી શરૂ કરો તે તારીખથી; અથવા,
- ૧ ઓક્ટોબરથી (જ્યારથી આ કાયદો અમલમાં આવ્યો છે).

મારે રજા માટે એમ્પ્લોયરને કેટલી મુદતની નોટિસ આપવી જોઈએ?

કામદાર કઈ તારીખથી રજા લેવા માગે છે એ નોટિસમાં જણાવવું જોઈએ. જેટલી લાંબી રજા લેવી હોય તેનાથી બમણી મુદતની નોટિસ કમ-સે-કમ હોવી જોઈએ, જેમ કે એક વીકની રજા માટે બે વીકની નોટિસ. જો કે, કોઈ પણ તારીખે રજા આપવાનો ઈન્કાર એમ્પ્લોયર એમ્પ્લોયીને નોટિસ આપીને કરી શકે છે. ઉપરાંત, કંપની બંધ રખાય ત્યારે કે નાતાલ જેવા મુકરર સમયે જ કામદારોને પોતાની અમુક રજા લેવાની ફરજ એમ્પ્લોયર પાડી શકે છે.

હું કામેથી ગેરહાજર રહું તો શું થાય?

(દા.ત. બિમારી યા મેટરનિટીના કારણસર કામેથી ગેરહાજર રહ્યા હો તો) જ્યાં સુધી તમારો કોન્ટ્રાક્ટ ચાલુ હોય ત્યાં સુધી રજાઓની ગણતરીમાં કાપ નહીં મુકાય. જો લીવ ઈયર દરમ્યાન સાલની બંધી રજા ન લેવાઈ જાય, તો એ રજા ગુમાવવી પડશે, સિવાય કે એ રજા આવતા વર્ષ માટે મજરે રાખવા એમ્પ્લોયરની મંજૂરી મેળવી લીધી હોય.

હું કામ છોડું ત્યારે શું થાય?

કામદાર સ્વેચ્છાથી યા બરતરફીને કારણે કામ છોડે ત્યારે એને ખાતે જમા થયેલી, આણવપરાયેલી રજાઓ પેટે પૈસા મળવા જોઈએ.

ઉદાહરણ: કોઈ કામદાર લીવ ઈયર દરમ્યાન ત્રણ દિવસની રજા લઈ, લીવ ઈયરના છ માસ પછી કામ છોડે. એને સાલના ૨૦ દિવસની રજાનો હક્ક હોય, એ હિસાબે છ માસના ૧૦ દિવસની રજાનો હક્ક થાય. એમાંથી જે ત્રણ દિવસની રજા લઈ લીધી તે બાદ કરતા, સાત દિવસ બચે, તો એ સાત દિવસનો પગાર પાકે, એ દેવો પડે.

જો કામદારે હક્ક કરતાં વધારે દિવસની રજા લઈ લીધી હોય અને એ કામ છોડે, તો એમ્પ્લોયર એને લગતી રકમ પગારમાંથી કાપી શકે ખરો, પણ એ માટે, આવી રીતે પગારમાંથી કાપવાની ચોક્કસ કલમ કામદારના કોન્ટ્રાક્ટમાં મૂકેલી હોય તો જ.

તમારા અધિકારો કેવી રીતે મેળવવા?

તમને જો એમ લાગે કે વર્કિંગ ટાઈમ રેગ્યુલેશન હેઠળ યા તમારા કોન્ટ્રાક્ટ ઓફ એમ્પ્લોયમેન્ટ હેઠળ તમને ચાલુ પગારે જેટલી રજા મળવી જોઈએ એ નથી મળતી તો તમે એમ્પ્લોયમેન્ટ ટ્રાઈબ્યુનલમાં જઈ તમારા

અધિકારો બારામાં ફરજ પાડી શકો છો. તમે રજા માગો અને તેનો ઈન્કાર થાય તો એ ઈન્કારની તારીખ પછી ત્રણ મહીનાની અંદર-અંદર ટ્રાઈબ્યુનલમાં અરજી કરવી જોઈએ. અમારી ખાસ ભલામણ છે કે આવી અરજી કરતા પહેલા તમારા ટ્રેડ યુનિયન, સ્થાનિક લો સેન્ટર, સિટિઝન્સ એડવાઈસ બ્યુરો, કોઈ સલાહ કેન્દ્ર યા વકીલ પાસેથી સ્વતંત્ર કાનૂની સલાહ અને મદદ માગી લેવી.

રજાનો અધિકાર તથા પગાર વિષે વધારે માહિતી જોઈતી હોય તો નીચે બતાવેલ વેબસાઈટ જુઓ:

www.dti.gov.uk, www.acas.gov.uk, www.employmenttribunals.gov.uk

તમારા વિસ્તારમાં આવેલી એડવાઈસ એજન્સીઓ અને ટ્રેડ યુનિયન વિષે વધારે માહિતી જોઈતી હોય તો એ માટે નીચે બતાવેલ વેબસાઈટનો સંપર્ક કરો:

www.lawcentres.org.uk, www.citizensadvice.org.uk, www.tuc.org.uk